

Naiste Hääl

Eesti Naisliidu
Häälekandja

Ilmub
üks kord kuus

5
82

TELLIMISE HIND:	Toimetus ja talitus asub:	KUULUTUSTE HIND:
1 aasta peale . . . Kr. 2.—	TALLINN, RATASKAEVU TÄN. 22	1 lehekülge . . . Kr. 30.—
1/2 aasta peale . . . „ 1.20	Avatud kella 12—2 Telefon 6-52	1/2 lehekülge . . . „ 20.—
Väljamaa tellimine „ 3.—	Ühsiknumber 20 senti	1/4 lehekülge . . . „ 10.—

Tellimise hind koos „Eesti Naisega“ — aastas Kr. 5.—, 1/2 aastas Kr. 2.75

Jabruar 1930

Nr. 1

IV aastakäik

Marie Curie-Sklodowska.

Poola naisteadlane, kaks korda Nobeli auhinnaga kroonitud, peale selle lugematute teaduslikkude auhindade omandaja, raadiumi leiutaja, tänapäeva tähtsamaid teadlasi.

Head ja õnnerikast uut aastat!

Seisame jälle kord uue aasta lävel ja vaatame tulevikku, uskudes ja lootes, et see meile toob paremusi. Need viimased aastad on meile tundunud sageli rasked ja masendavad. Teadmine, et majanduslik kitsikus, mis meil on olnud viimasel ajal eriti terav, mõjutab esijoones naist perekonnaelu korraldajana ja lastekasvatajana, peaks mõjuma kõttelema panevat ka neile, kes elavad läheduses. Olgu seepärast üks meie uue aasta kavatsustest — abivalmis-olek neile, kelle elu ähvardub murduda liig raske elukoorma all!

Ühenduses on suur jõud — see on vana tõde. Kasvatades ühistunnet ja sotsiaalset mõtlemist ning teiste hädadest arusaamist, nii eneses kui ka oma ümbruskonnas, suudame kindlasti olla abiks ja toeks neile, kes seda nii hädasti vajavad.

Meie karmil ja päikesevaesel kodumaal vajame sisemist soojust rohkem kui mujal. Soovime, et uuel aastal meis, naistes, süveneks see sisemine soojus, mis mõjub kahtlemata lepitavalt ja soojendavalt kogu meie elule!

Soovime, et meie naised koonduks veel tihedamalt korraldatud koondistesse, et ühisel jõul tagajärjerikkamalt saavutada tarvilikke parandusi ja otsida uusi teid meie elu rajamisel! Olgu meile kõigile ja ka meie püüetele uus aasta õnnistusrikas, töö- ja selle tagajärgede küllane!

„Naiste Hääl’e“ tellijatele ja sõpradele!

Kuna „Naiste Hääl“ omal maal fujul jiiult tunduvalt erineb meie teistest naisajakirjadest, on ta neile vaid täienduseks, mitte võistlejaks. Sellel arvamusel on kõik meie naisorganisatsioonid ning see on voinud meid ilusla jammu edasi naiste ühistöös. Nimelt on Naiste liit jõudnud ideelisele ja ärilisele kokkuleppele Naiste Karskusliiduga, „Eesti Naiste“ väljaandjaga; oma ajakirjade koostöö suhtes. 1-est jaanuarist peale võib tellida koos „Naiste Häält“ ja „Eesti Naist“ tunduva hinnaalandusega mõlema ajakirja pealt. Kuna „Eesti Naine“ käsitab esijoones karskusideid, kodude ja ja perekonna kultuuri, ühiselt koduse majapidamisega, on „Naiste Hääl’e“ eesmärgiks kosmatada naiste ühiskondliku huumiidi, tutvustada neid praegusaja naiste tegemuse ja püüetega meil ja välismail ning käsitada ka meie jooksivaid naispoliitilisi küsimusi. Sga perenaine ja ühtlasi mõtleja naine vajab mõlemaid ajakirju, et jekista ajakõrgusel ja olla teadlit tänapäeva elu mitmekesistes küsimustes. „Naiste Hääl“ ja „Eesti Naine“ makstavad koos tellides aastaks 5 krooni, poolaks aastaks 2 krooni 75 senti. See ei ole juura raha, kuid võimaldab igale naisele hulga huvitavat lugemismaterjali ja häid näpunäiteid. Ühisteslimiiji mõtavad vastu mõlema ajakirja talitused.

Uleme weendunud, et naised juurel armul kasutavad pakitud fajuulitte tingimusi.

Vähemõigustatud.

Nende paljude pävaft Haarar juule. Neid on liinas, aga weel rohkem maal, ja neist viimastest kõnolen. Nende isadel on fagebashi käes miljoniilised talud, — ijeenejst asjaolu, mis meis ei pruugi aratada hädetsust. Sest teame ju hästi: riihtimist ja waewa on nõudnud jelle omarandamine übeaurugi, ja riihtimist ja waewa see nõuab weelgi ja edaspöidi, et paljalt säilitada. endale jelle wanemabest päritud maalapitese, tööboha, kus higi otjal, jüdamas muremõtted, heideldes

waenlikkude loodusjõududega, orjad oma igapäemalt leinapaluhest. — Ma ei kahtnudft praegu kõnelda jellest, ja mõnda kitiidufes fiiidistada mul pole põhjust. Uimult ihejugujeid mõõnustid, jee on mida vajame.

Waadake, fiiemaal kusagil on talu. Bere on juur: wanemad, kolm poega, kolm tütarit. Noored on kõik kiiiskaswanud ja igaliks meist mõtleb agaralt ije oma elu rajamisela. Mõtte ja unis- tuste agarus, — jee ongi aimus, mis on ühine

neil noortel, jest unistuste teostamijeks vajab noor eeldusena juba kindlimumst perekonna priviileegitute klassi.

Need on talu pojad.

Väidan belbut, ilma end siiski õigustamata. Jelle põhjal mõnejuugustele emefimulmatuile nõuetele ühesele kahjuks või teisele kahjuks. Olen õigagi alalhoidlik ja — kuna ma „tugewama“ soo edukumust mõnel põllumõõsje puutumal alal ei eita, — märgin leplikult noorte teenete wahakorra talus matemaatilise juhtega, = 2:1 poegade kahjuks, j. o. poegadele kahekorrdjed, võõrreldes tütardega, teened. Aga jeda minu iseenejest suurt järeleandlust „nõrgema“ soo kahjuks põhjustab ainult asjaolu, et tegelikult, nagu väga hästi teame, pole teenete hindamisel ja sellekohase teotuse määrutamisel talu noortele seejuugustki wahekorba.

Toetust, kui niijugust tütardele, — milleks? Olu rajamijeks! — Kuidas? — Naine! Tütardele on kaajawara. Ja selle wiimasega on aega. Sagebaste jeni aega, kuni elu on juba õhtupoolikul, halle juutjeidki jelle tunnusteks peaehteks. Alustatagu siis weel tegewust iifiku ja ühisforma tuulu tähe all.

Ma ei taha siin kedagi õljekohe kahilikkuses jüüdistada. Pigemini on see harjumus, mis meil on ühas ja weres, — üüdiwed nõeks pidamised, mida ei rewideerita. Nende tõeks pidamiste kohajelt pärib warem poegadejst (mitte lastest) talu. Tema tulewik on juba jüübides kindlustatud. Jüügmistel poegadel on ahtahesemaid tulewikku wäljawaateld, aga perekonnas wõetakse jõud kofiku, pingutatatakse ja neilegi nõutatatakse kellele mujale talu, kellele maja alerwikku või linna.

Järele on jäänud tütrekesed. Wahest neil oli hoolitjeja ema, või nad suutsid olla ije „hooljad“ ja neil on tillutene weinewakafene. See on nende kindlaim päriswara. Peale jelle on ju, nagu belbud, kaajawara. Nimelt kaajawara. Tütred mingi mehele. Kuni kahesünneni ja pisut üle, mahakse neid healmeel, kuni kahesünneni wiieni kallitakse majas, aga hiljem on nad kontwõõrad oma ijatodus. Kõik on ju korras, kui leidub mees, kellele enam-wähengi rahulise jüüdamega end annad eluajaks. Aga mis siis, kui niijugust ei leidu? Sagebaste ehk abiellutakse huupi ja kellega juhtub, jest „üks ja ikka elad“. Aga tihti wõib olla lähemetakse juba kolmesünnelise või wõhem, aga oma pole weel leitud. Wure muljub jüüdat ja rinda. Tulewik on nii lõpmata turme. Wõib olla juba ammu — ammu on unistatud plaani, ettewõtet, et kindlustada oma

tulewik. Kõik on tagawaraks: tarwiklik andumus ja huwi ja energia. Aga alguses, taemas hoidiku, wajatatakse ju ometi mingijugustki kapitali. Sest palja käega ei nõiuta ei maastikaid peenardele tuulu kandma, ei aeda jõstrate widu. Weel wähem fertib pennideta fujagile kamala õue või aeda mehtarud. Ometi need ja palju muud on kofit alad kui loodud naistele. Nii hästi wõibks jüü olla tegew, loowalt, ah, ja ijamaaale tulwiks.

Aga kõige jelle ajemel ainult hunnik purunenud unistusi, looruste kustunud tulease. Sest kõnole emaga, ijaga, — nad naeratawad. Esi-mene kaastundlikult, teine halwafapanewalt, — mõlemad uskumatult. Ja paljas giwo jõna on peletaw, et ei ufaldata enam oma kihajki last. Mingi jee siis istugu, istugu endalle muwemuljutusteks, wanematele pinnaks, tülikis wemmale, kaatuma ijamaaale.

Aga ometi wõibks jee olla niipalju teistiti ja wastuõhja, niipalju tulwikam ja wõõmublikum kõigile ja eestkätt nuidugi inimejelle endale. Wõibks! Kuni wanemad, kellel jee on wõimujes, ja kes jeda on jeni unustanud, oma poegade korral mõttelised ka oma tütardele. Ja et ka neil on inimlik õigus järjestada oma edu ije. Ja et kofit ometi ei abiellu. Mõeldagu wähemalt kümnetesje tuhandetesje küünniwale naiste arwulijele ülekaalulegi. Pealegi, meil on ometi mõtteawaruft mõistka, et naiste ijeoma elu korraldamine ei tähenda ju korwata abielu. See tee jääb awatuks enne kui pärast, ainult ehk wahega, et abielludes ei pruugi olla teije „üülapoetan“, õweneda ja rippuda teijest, wõdata sagedasti kui ammu ja almuft, millele wõibks olla ijamajuguseid õigusi.

Ja lõpuks, jeda muujes kahhingi belda, — warsti kaabubki taas uus aasta ja heal — eks me juba leitagi end kewade wotel, filmis uuendatud lootusjära, uus julgus. Rogu kallw ongi juba plaanistatud. Müüd tahaks kord teotjeda. Tuleks kord teotjeda. Müüd või itat.

Wõõdame siis, et wanemadki wõitawad omaks jama karsitusurude, ega keela oma tütarde kõfisele kawahjustele abi ja toetust — materjalijet, kui ka moraalijet, et pigemini õhutataks, kui et laidetaks või naerdaiks. Sest on ju jee ehk ainult mõni wäidjem ettewõte, — aiandujes, kanandujes, mesindujes. Kulu ei ole kindlasti üleskaamatu. See ei moodusta küllap weerandiliki toetujet, mida taludes harilikult waidsematult jagatakse poegadele. Kulu ei ole takistujeks, kui aga on head kahtmist aidata, nagu beldatje, — jaluile oma lappi — tüüweldi, kes jeda heategu, ei unistaks.

H. Maando.

Meie laste nimel!

Tartu ülikooli dekaan, härra professor Ra-
hamägi, endine haridusminister, on hiljuti Tar-
tus peetud kõnes võimalikult pidanud väite, tu-
geneses kellegi arsti jellekohajale arvamisele —
arsti nime ta ei nimeta — et meie teistkoolides
ei leidu ainuühtki jalgulijelt puutumatat õpitaft.
Suult on nais-teistkoolidest.

Tõsi küll, hiljem võhete energiliste protestide
ilmudes, piiras härra Rahamägi oma ütelse
ulatust mõõndades, et eiletoodud väide maks-
wat ainult ühe mitte Gesti teistkooli ja pealegi
maatlamasõja aastate kohta. Sienduise mõju vä-
hendab aga juuresti asjaolu, et jee nagu beldud,
ilmus kõne tehtatund avaliku meelepaha välja-
juurutuna ja et ehtalgjed kõne vatsjensioonid, mille
vastu härra professor ei vaalenuud, midagi ei
kõnele just niijugustest piiranistest.

Härra professor Rahamäel ei ole jee mitte
eifimene itandaalne eifimimine. Tema oli jee, kes
oma professori väitekirjas teadusega leidis ole-
wat kooskõlas v a r d j a ja s o h i l a p j e ni-
metuse tarvitamise väljaspool abielu jündi-
nurd laste kohta. Seejama härra juutis ritgitogu
jokijaalkomisjonis oma jündamotunnistusega
kooskõlastada lapidaarje väite, et Gestiis juuri-
nab jughugaiguste lewitajad on abielunaised ja
jeltstornadacaamid.

Kõrjaste olude juunil oleme oma väikestel
kodumaal pidanud leppima ja heaks võetma pal-
jugi, muu seas ka seda, et hull mehi on jaotunud
tehtabele, mis nõudmistelt nende võimijed kind-
lasti ületavad. Siogenuijed härra professor Ra-
hamäega, kel kõrd au oli pikemat aega juhtida
meie haridusolu, tunduvad aga turvemat hultta.
Kui meie kõrgeima teaduse ajutuise, jadaajid aas-
taid juurima lugupidamise teeninud ülikooli
jündames lastumafje alla pimedaima ja tooreima
küla terminoloogiani ja mõtlemisviisiani, kui
jealtpoolst teadusliku tööpaiiste all meel Iija an-
tafje meie ületohtuse ühtstõnna jüütumate ohv-
rite häbistamijele, mis usku võitlisme meel jäi-
litada oma rahva olemasolu mõttesje! Kui härra
professor oma jüütistusej teadlikult juhib
kõige vähjema vastupanu joonele ja üllbelt kerje-
meelje laujega Gesti jughugaiguste lewitajajeks
tembeldab abielunaised — pange tähele, härra
professor ei nimeta ainukeje sõnagagi a b i e l u -
m e h i — mis jääb meil, naistel, üle muud kui
allistumijes konstateerida, et meie kultuuri hõ-
veduse juures iijegi teadlaeke aus jeisemate meeste
pealistakaudne laft-kultuur kõpeb jeal, kus algab
juhtumine¹ naistesse.

Sama ühe kerjemeelje pealistakaudisujega on
nüüd häbistane jüüdistus rahjatud nätku kogu

Kirjanduslik veste.

Uusi raamatuid kirjanduslikult jõululaualt.

Üheks kultuurilise kodu tunnuseks on
raamatud. Kuna kodu-õhkkond onoleb pea-
miselt naisest, siis peaks naise kohuseks
muu seas olema ka raamatuturu silmas
pidamine, koduse raamatukogu järjekin-
del täiendamine uudisteostega.

Raamat on ka pidulik kingitus ja raa-
mat on kingitus eluksajaks. Ent raamat
on asi, mida peab valida ja kinkida o s k a m a. Mitte igähele ei sobi iga raamat,
— mis armsale abikaasale kohane, ei
kõlba noorele tütrekesele, ja mis tütart
rõõmustab, ei sobi vennale-üliõpilasele.
Hästi ja sobivald valitud raamat ilmutab
rohkem armastust ja hoolt kui igasugu
kauplusest valmilt ostetud praktilised ese-
med. Sellega ei taha ma muidugi ütelda, et
praktilisi, igapäevases elus tarvilisi asju
ei peaks kingitama; kahtlemata on mõnigi

neist asjust suure rõõmu allikaks, —
kuid... raamat lisaks praktilistele esemetele
toob omalaadilist, kestvat ja vaimlise-
mat rõõmu. Seal aga, kus valida on raama-
tu või maiustiste ehk muu sellase vahel,
tuleks kinkijal tingimata valida raamat
kui kultuurilisem ja pidulik kingitus.

Missuguseid raamatuid kinkida ja
osta omalegi uue aasta rõõmuks? Õnneks
pole valik väike; peaaegu igapäev ilmub
uusi ja enamikus väärtuslikke teoseid.
Nimetame neist siin mõned, kohe tähenda-
des et paljude juure nendest pärast veel
kord tagasi tuleme, et neid üksikasjalise-
malt kirjeldada.

Esimesel kohal seisab tänavuste uudiste
seas muidugi T a m m s a a r e „Tõde ja
õiguse“ II. jagu. (Hind 6 kr., köites 7 kr.,
iluköites 8 kr.) Olgu ühtlasi nimetatud, et
ka „Tõde ja õiguse“ I. jagu, mis vahepeal
müügilt lõppenud oli, nüüd ilmus teises
trükis ja kättesaadav on neile, kelle raa-
matukapis see veel puudub (Hind 5 kr.,
köites 6 kr., iluköites 7 kr.).

meie naisnoorpoole. Selle võimalikkus tõendab vast kõigepealt asjaolu, et härra professor Rahamäel endal ei või olla lapsi. Oletame tema auts, et vastajel korral enne jubea süüdistuse väljalükkemist ta filmade ette hoiatawast oleks ilmunud süütu lapsetägu. Nüüd aga on kõik täitjeinglid ta jätnud! Härra professoril ei ole jatkunud põhjalikset tunnet mõelda kõigile neile isadele ja emadele, kes oma tütreid jaadawad kooli wäljades meie haridusele juhte, kelleks ta härra professoril on au olnud olla. Ei ole jatkunud põhjalikset tunnet mõelda ka meie õpetajaskonnale, kes oma parima äratundmise ja südametunnistuse jäwle on püüdnud ja edasi püüawad õpetada ja kaswatada meie lapsi. On waluks ja piinlik, et meil üldse on võimalik niisugune ebainimiline, taledunud hingega esinemine awaliku kõlbuluse eest mõiklewise nime all. Kõnelemata igasuguse asjaliku aluse puudumisest niisuguse üldistawa süüdistuse toomisel. Seit Gestis ei võiks olla ühtki kooliastet, kes omaks kindlat

teadusi koolilaste jugulise puhtuse kohta. Teatavasti on niisugune jäwlewaatus arstidele keelatud ja jeda õigusega. Seit hinnus on mõelda tuhu me jõualline, kui me oma lapsed wälja annakime professor Rahamäe mõtteosjaliste arstide kätte, keda tahjuks leidub.

Kaugelt näen kodu kaswanwat... Waadelgem korid tähelepanekult, niisuguseks on kujunenud see kodu — wäetimate wäetite hulgast, rindlaste teotamijega on meil võimalik omandada teaduskirjete aukraade! Naiste teotamine mahub teaduskirjete ja riigimeheliku töö raamisest ja kõlbulust tõstetate keelkõigje koolilaste häbiposti naelutamise abil.

Kui meie hoolimata professor Rahamäe wiisi mõtlejatest häilitame usu oma rahwa olemasolles ja inimlikku wäetust — neist hoolimata juudame armastada oma kodu ja kooli ka arenemist, siis — arwan — oleme, me naised, korida jatkunud tangelaaste. *Helmi Jansen.*

Pariisi kiri.

Ei ole muidugi võimalik lühikese ajaga tutvuneda peensusteni Prantsuse naisliikumisega, kuid üks asjaolu paistab kohe silma: rahvuswaheline

naisliikumine on jõudnud, teatava piirini muidugi, ühtlustada naisliikumist üle ilma. Samad päänuõndmised üle ilma, samad, ehk vähemalt sarna-

Teiseks peab tähelepanu juhtima muidugi hiljutise juubilari, *Mait Metsanurga* teostele: äsja ilmunud näiden-dile „Talupoja poeg“ (Hind 2 kr.) ja parandatud ning tublisti ümber töötatud kujul teises trükis ilmunud romaanile „Ennäe inimest!“ (Hind 4 kr.). Neile, kes *Metsanurga* toodangust huvitatud, olgu üteldud, et saadaval on ka kõik selle kirjastiku varem ilmunud teosed.

Lugejaskonna hea sõber *O. Luts* esineb ka tänawu wärske külakostiga: jutustisega „Pankrott.“ (Hind 2 kr. 75 s.). Jutustis on põnev, tegelased hästi kujutatud, keel sorav, — kuid see kõik on *Lutsu* juures iseenesest mõistetav! Ükski, kes *Lutsu* teoseid varem on lugenud, ei jäta ka „Pankrotti“ ostmata.

Teine meie wiljakam kirjastik, *R. Roth* ilmutas jõuluks romaani „Aeg“ (Hind 4 kr.); see on igale kirjanduse-sõbralle tuntud *Kriika-Kusta* eluloo järg, käsitleb maa- ja põllumehe-elu, kuid seekord mitte nii optimistlikult kui varem ilmunud kõi-

detes. Roht leiab maalegi juba tunginud olevat neid pahesid, mida ta hukka mõistis oma loetawamais teostes „See, milles awalikult ei räägita“ ja „Nauding“.

Ka *M. Mötslane* pole kirjandussõbralle tundmatu; vist on kõigil veel mees tema „Hilda Kõrewares“. Nüüd ilmus Mötslaselt jutustis „Külaotsa Hannes“, (Hind 3 kr. 75 s.) milles kirjeldatakse inimest, kes linnas oma teenistuse-ala hülgab ja maale isatalusse läheb, et seal ülesehitawat tööd teha. Teos on õige huvitavalt ja rahvalikult kirjutatud.

Hoopis teist laadi kui Mötslase „Külaotsa Hannese“ peategelane, on *A. Tammani* romaani „Vidriku parun“ (Hind 2 kr. 50 s.) peakuju; see on inimene, kelle elusihiks on raha ja vara. Kuigi mitte esmajärgulise kirjandusliku suuruse teos, on „Vidriku parun“ siiski küllalt huvitav, eriti neile, keda kõige moodsam kirjandus ei veetle.

Kirjanduslikkudele maiasmokkadele muidugi meeldivad rohkem äsjailmunud

sased organisatsiooni vormid. Ühel pool naistöölisliikumine, selle kõrval kodanline ehk erapooletu naisliikumine, mis jaguneb mitmesse ülemaalse organisatsiooni, nagu Naisliit, Hääleõiguse Liiga, Rahu organisatsioonid, Akadeemiline Naisliit, et mõnda nimetada, — neid vanu tuttavaid kohtame igalpool. Puutub veel silma, et Prantsuse naised räägivad suure lugupidamisega, partei pääle vaatamata, omi juhtidest, tunnustavad nende tööd, kuigi mitte arvustamata. Nende nimed on igaihe suus, mitte keegi Pariisis ei jätnud mulle nimetamata nimesid, nagu näit. M-me Brunshvieg, Avril de Sainte Croix, Malaterre-Sellier, Monod, Suzanne Grinberg-Angourrain, M-lle Chaptal. On huvitavad naised. Mõndagi olen juba külastanud, mõndagi loodan veel näha, kui aeg lubab.

Tänase kirjutuse aineks on M-me Brunshvieg, Prantsuse Hääleõiguse Liiga juhataja. Igasugune kohmetus kaob, kui vaatad näkku sellele naisele, kes sind kohtab kui vana tuttavat. Oled harjunud Pariisis seltskonna daamide värvitud nägudega, kuid rõõmustad igakord, kui kohtad inimest, kes üle moodsatest grimmiüksimustest, kes paneb ennast maksma oma loomuliku, peenejoonelise, targa näoga. Ka raami oma isikule on ta osanud luua, mugav kodu, intelligent naisele vastava töötoaga, kus seinad raamatuid täis ja kus suur kirjutuslaud ei ole ainult dekoratsiooniks.

M-me Cécile Brunshvieg on tuntud mõtte-teadlase Léon Brunshvieg'i naine ja kolme lapse ema. Umbes 25 aastat juba on ta osa võtnud avalikust elust, töötades kõige mitmekesisemates organisatsioonides. Tema arvates on see iga naise iseenesest mõistetav kohus, aidata parandada nende naiste saatust, kes vähem õnnelikud kui ta ise. Naisliidus (Conseil National des Femmes) oli ta Töösektiooni kauaaegne sekretär, praegu juhataja. Ta on palju tegemist teinud naistöölisküsimustega. Väsimata õhutab ta naisi astuma kutseühingu liikmeiks. Kutseühingud on tema arvates naistöölise kaitse ja kasvatamise tõsisem organ. Naistöölise kaitse saavutab paremaid tagajärgi, kui ta ise seisab teadlikult oma huvide valvel. „Sama töö, sama palk,“ see esimese tähtsusega nõudmine leiab M-me Brunshvieg'is alati oma energilisemat kaitsjat.

Sõja ajal töötasid naised suurel arvul munitiooni vabrikutes väga halbades tervishoidlikes tingimustes. Pr. Braunschvieg'i algatusel asutati 1. mail 1917 vabrikute hooldajate kool. See kool töötab veel praegu edasi, küll olude kohaselt muutunud õppekavaga, ja kooli lõpetajad on hinnatud tööjõud sotsiaalsel alal. Sõja ajal suutsid need hooldajad viletsust paljugi vähendada ja emade ja lastekaitse alal mõndagi ära teha.

Katsuti parandada üldiselt töötingimusi, asutati vabrikute juure odavaid söögimaju, lastesõimeid, varjupaiku, ambulantsse jne. Hooldaja

novellidekogud: K. R u m o r i „Kui Saara naerab“ (Hind 3 kr.); P e e t V a l l a k u „Relvad vastamisi“ (Hind 3 kr.) ja M i h k e l J ü r n a „Üks armastus“ (Hind 3 kr.) Kõik kolm kirjanikku on varem tuntud, igalühel oma kindel iselaad, erilist soovitud ei vaja neist ükski. Sisult on kõigi kolme uued novelli-kogud huvitavad, käsitluslaadilt niisama.

Luulesõpradelegi toob jõululaud midagi: vaikset, meeleoludelt leebet luulet eelistavatele J a a n K ä r n e r i „Tormilüüra“ (Hind 2 kr. 25 s.); tujukamat, kirklikumat, kuigi mõnikord meeleoludes natuke pinnapealsemat, selle eest aga rohkem helisevat luulet armastajaile H e n r i k V i s n a p u „Puuslikud“ (Hind 3 kr.). Mõlemad kogud on väärtuslikuks lisaks eesti luulekirjandusele, seda tagavad juba autorite nimed.

Näitekirjanduse alal on M. Metsanurga „Talupoja poja“ kõrval ilmunud H u g o R a u d s e p a komöödia „Mikumärdi“. Kui „Talupoja poeg“ oma vähese

tegevusega ja rohkete üksikkõnedega ehk mõnele tundub liig kuivana, siis „Mikumärdi“ vististi ei jäta kedagi rahuldama omn tüseda huumoriga, elutruuduse ja tabavusega. Arvustuse arvates ületab see komöödia kõik H. Raudsepa senised sellelaadilised teosed.

Lõpuks olgu veel nimetatud mõningad äsja ilmunud tõlked. Esimesel kohal seisab nende seas A i n o K a l l a s' e „Hundimõrsja“ (Hind 1 kr. 20 s.), mille Fr. Tuglas on tõlkinud. See suurima meisterlikkusega kirjutatud novell viib meid kaugele minevikku, kujutades keskeagse Hiiumaa ebausklikku õhkkonda ja asetades sellesse noore, erksa- ja hellahingelise naise-libahundi. „Hundimõrsja“ on peale eesti keele tõlgitud inglise, saksa ja prantsuse keelde; Aino Kallas sai teose eest Soome valitsuse kirjandusliku auhinna.

Tähelepanu väärrib ka vene suurmeisteri, ületamatu N. G o g o l i „Taras Bulba“ tõlge, mille A. Adson õige rahuldavalt teinud. Ning lõpuks naabrite-lätlaste po-

peab tundma maksvaid seadusi, et suuta olla nõuandjaks töölistele, samuti, et teada mida antud silmapilgul tohib nõuda tööandjalt. Hooldaja on kohustatud käima töölistekodudes, et käepärast oleks igal ajal kõige täpsem informatsioon üksiku perekonna kohta. Alguses oldi muidugi väga vaenulik selle uuenduse vastu, kuid iga prantslane, ka kõige tagurilisem, on huvitatud rahvaarvu küsimusest ja lepib kõige, kui talle selgeks teha suudetakse, et ka temast isiklikult on olnud surevuste ja sündivuste arv. Pääle sõda on ka prantslaste mentaliteet tublisti muutunud, mida omalt poolt tõendavad elavad vaielused, mis keersivad praegu sotsiaalkindlustuste seaduste ümber, mis veebruaril algul 1930 maksma peavad hakkama. Nüüd on juba mitme linnaosa valitsused ametisse palganud hooldajaid-õdesid, kes käivad majast majja, sest avaliku tervishoiuga ei saa prantslased just kiidelda.

Huvitav oli kuulda M-me Brunshvici'i arvamist eraheategevuse kohta, mida ta igalpool propageerib sõnas ja kirjas. Seltskond ei ole kaugeleki veel täitnud oma täit kohustust õnnetute vastu. Eraalgatuste mõte on tegelikult tõendada teatava töö, teatava ettevõtte üldkasulikkust, tarvidust, et nad ajajooksul võiks muutuda avalikuks asutuseks, ehk avaliku asutuse haruks. Söögimajad raskejalgsetele, sünnitusmajad, igasugused nõuandepunktid, näit. ei tohiks enam rippu-

da ainult mõnede isikute heast tahtmisest. On lubamatu, et haigemajast tulnud ema ja lapse tervis oleneks ainuüksi ühe ehk teise eraisiku teguvõimusest, ehk tegevuseta olekust; on lubamatu, et imetaja ema nälgima peab, kui ei leidu heategevat asutust, kes talle appi tuleb. Meie, naiste, ülesanne on, algatada, luua uut sotsiaalsel alal kogu oma enegria ja julgusega, kui oleme veendunud, et teeme kasulikku tööd. Kuid sellega ei lõpe meie ülesanne. Meie ei tohi rahuldust tunda oma töö tagajärgedest, kui meil korda ei ole läinud selgeks teha avalikule arvamisele ja võimudele, et seda tööd tuleb üldistada kõikide huvides, et teda tuleb jätkata laias ulatuses. Aga raha? Raha leitakse, kui selge on, et midagi tegema peab. Prantsusmaal peetakse veel sagedasti tervishoidu luksuseks. Haigete ravitsemiseks leitakse summe, haiguste ärähoidmiseks ollakse kitsi. Peame oskama tabada õiget silmapilku, et üle anda oma tööd avalikule asutusele, nii kasvatame ühtlasi äratundmisele, et riigil ja omavalitsusel on kohustus oma kodanikkude vastu.

Prantslannale omase elavusega jutustab M-me Brunshvici veel palju naiste tööst heategevuse alal. Rida organisatsioone käib mu silmade eest mööda. Paljudi sarnaneb meie tööle Eestis; mõnegi kirjelduse juures tärkab kahetsustunne, et meil seda ei ole.

Võiks kaua veel kuulata M-me Brunshvici'i;

pulaarse kirjaniku J. Poruk'i jutustis „Pärlipüüdja” (Hind 1 kr. 50 s.), K. Abeni osavas tõlkes.

Kirjandusliku kapitaalteenuse ei saa mainimata jätta H. Raudsepa põhjalikku ja ülevaatlikku monograafiat „Mait Metsanurk ja tema aeg” (Hind 5 kr.), mille taolist teist meie kirjanduses seni olemas pole olnud. Võib olla leiab ehk lugujaid ka J. H. Semperi teos „André Gide'i stiili struktuur” (Hind 1 kr. 50 s.) mis palju huvitavat pakub sellele, keda paeluvad kirjanduslike nähete teoreetilised küljed. *Mollie Pill.*

Mõttepudemed.

Sahtujale.

Ära ruttu nii! Peatu veel veidi! Waata viimast ford filma jägavasti, jägavasti. Käimine ju sinuga käikides 365 päeva. Ohtujume koos, hõiskajame koos.

Ära ruttu! Olime ometi sõbrad: fina tähtis

ajalaps — aasta, järjekordne till igavikufraanist, ja mina, nimetu olend maaferra farmaralt, iits jädade miljonite hulgaft.

Oled västunud ja wananenud. Muttad aja firstru hingama. Ujaldad, mu waejeteje ühes miljonite minujuugustega oma järeltulija hooleks, kes on alles noor ja roosa nagu waft-üündinud hiirepojake.

Äga ma kardan toda wõurufejt! Ei tunne teda. Ei tea, mida fifaldab ta reififkohmer niinu jaofs, mu pere jaofs, fogu rahwa jaofs.

Äa rahwas kardab teda, fejt et ta ei tunne teda, ei oska weel arwestada ta meeoleludega.

Sind, wana aasta, tundfime ja ujaldaime enam-wähem, kuigi ja juba amal jünnikul kostitafid meid paukuma fiilmaga, millele järgnefid pikad nohupäewad ja higifiilafjed ööd, täis hurmawaid, jalafawalaid lingifilmufeid inimefe käigistamifeks.

Selle juures ei naljatanud ja mitte, waid lubafid kõepoolajt wanal wifatimehel niita hingelife olewufe: faatfime mulda paljuid.

Meil oli tuline kahju kadunuift.

Sina aga ei teinud wäljagi: jäid fiilmaks ja mõistatuslikufe nagu mõni idamaine ffinks.

sest ta tunneb põhjalikult kõike, kuid ma tahan ju ka midagi teada saada feminismist. 1909. a. oli ta Prantsuse Hääleõiguse Liiga asutajate hulgas. Aastaid oli ta kirjatöimetajaks, 1924. a. peale on ta Liiga juhataja. Liigal on praegu 200 osakonda Prantsusmaal. Tema algatusel asutati Rahvasteliidu Naisühing, kus peatähelepanu pühendatakse rahuküsimustele. Hääleõiguse Liiga tööd olen juba puudutanud paaril korral. Prantsuse Liiga töötab samal alusel, ei taha täna pikemalt selle juures peatuda.

Iga prantslanna-feminist on nagu veidi haavatud, kui tema käest küsida, miks Prantsusmaal naistel veel hääleõigust ei ole, nagu oleks ta süüdi selles. Unustate, ütleb M-me Brunshvieg, et meie pole üle elanud revolutsiooni, et meie arenemine käib aeglast rada; vahest oleks teiegi samas seisukorras, kui revolutsioon poleks käirustanud teie võitu. Ja siis on veel teised, kaaluvamad põhjused. M-me Brunshvieg küsib, mis poliitilisse parteisse ma kuulun ja pärib mu vaateid kiriku asjus. „Väga häa, siis võin otsekohevalt rääkida, olen ise pahempoolne naine ja vabamõtteleja. Prantslannal ei ole suuremat vaenlast kui klerikalism. Religioon on ise asi, uskugu igatüks, mis ta tahab, kuid tõsiselt hädaohtlik igasugusele progressile on sõdiv klerikalism. Meil on just edumeelsed ringkonnad naiste hääleõiguse vastu, kartes, et naised suurendaks tagurlaste hulka.

Meie, Prantsuse feministid, seda küll ei usu, sest mitte ühegi riigi kogemused ei tõenda seda, naised on sagedasti väliselt edumeelsamad meestest. Ma ei kahtle, et meie omale lähemas tulevikus juba saame poliitilisi õigusi.

Sotsiaalses elus on Prantsuse naine vabam, kui mõnegi teise riigi naine, kus valimisõigus maksmas. Meil on suur puudus töökätest, sellep. võib iga naine, ka abielunaine, tööd leida igal alal, mis teda huvitab. Mujal, kus töötahtjaid rohkem, kui tööd, valitseb püüd, kõrvaldada esijoones naist tööpõllult, millest tekivad igasugused küsimused, mis meil tundmatu. Muidugi ootame igatsusega silmapilku, kus avaneb meil võimalus mõju avaldada seadusandluse pääle, et kaotada iganenud seadusi, mida elu juba ise ignoreerib ja välja anda uusi, mis aitaks kindlustada meie seisukorda. Olen kindel, et suudaksime head tööd teha parlamendis.”

Ei jäeta ühtki abinõu kasutamata, et poliitiliste õiguste heaks propagandat teha. Pariisis ilmub mitu naislehte. M-me Brunshvieg ulatab mulle kätte viimase „La Française'i”, mis ilmub igal laupäeval ja mida ta ise toimetab.

„La Française“ on mitmekesise sisuga, millega tutvustan veidi meie lugejaid. Ta ei üllata mind just väga oma sisuga, kuigi see sisu mitmekesine. Juhtkiri on pühendatud raamatu arvustusele, mis on auhinnatud Moraali ja Poliitika Tea-

Sa ei hinda ju kuigi kõrgelt meie piifessi elulambikeft: näed neid kustumas ja ei liisa ometi neisje õli. Sinu meeleft on meie piifarad sama magedad ja jahedad nagu till vihmavett pillveft. Meie krampides rabelevad siidamed näivad sulle weidratena nagu dresseeritud loomakefted ftirtufts.

Muväärilikul sammul läftid ja taevakehade vahelt maakerale ja lahkuvad samal miifil jälle päraft etenduft, mis keftnuud faksteiftkümmend kuud ottaft ottaft.

Peab üttema, fu etendused on viimafel ajal faunis sõjakad: faame pifteid rinda ja pähe, miifju felga ja näpiftufti keftteftta.

Oled ebamiifafas. Oled hoolimatu nagu mõni mõidufas väepealik, kellele iiftit sõdur on maid niimetu aatom fuureft iildmasift, mille abil liigataftta loorbereid.

Hoolimatu? ... Kas pole see fiifti liig tarav arvufufas sulle, hallpäine lahkuja?

Ega ja nii sootufas paha polnudfti. Sa haavafid kiil, aga puhufid ise kofhe jahedat õfttu haavatud kohale, nagu teeb ema lapse valutama sõrmega.

Meil oli ju foe, miljarifas sumi ja piif si-

gis. Tegid targasti, et waigiftaftid jälle piiftu meie foriftemat, nuriftemat keftteftta, mis oli mitme ifaldufufuue tagajärjel juba päris mäsfjulifef meeleolus.

Seiba on niifid meil kiilufes: faab miifia, faab lastele fiifia ja pörfafetele tuhniida. Saab miinaftfti muuta teri.

Sinu kiitufesft, helde aasta, fäärif meil igas peres miin — kiil marjadest, kiil teradest — hiiglapudelites. Seaft loodame mõivat ammutada head tuju fiinu ärafaatmiifesft ja fu troonipärija — uue aasta — mafufuufufes.

Wiinafompreffid afetataftta kinafvugi aja miirftammafte jälgedele, miinaga forjufataftta eemale hirm faabuma aasta jalapärafufe ees.

Wiinafariifafte uputada mõtteid, uputada tundeid on meile wajadufesft, fellepärafst kujuftevad paljud aasta efimeft hetket nagu midagi juuga, keeflega nauditavat, midagi moolavat, forivetavat, uimafatavat.

Nii ta on. Kuid mõifis olla ka weidi teiftiti. Kuidas, felleft pole fiinnis rääftida praegu: koflaf noomitufena.

Suurte piifhade puhul ei noomita. Pealegi tabavad noomitufesft harva märki.

duste Akadeemia poolt, mis pooldab õiguste laiendamist. Nippeid, näppeid väljamaa naisliikumisest, pikem kirjutus Tschehho-Slovakkia valimistest. Mõndagi haridusalalt. Pikk ülevaade Revue des Deux-Mondes'i näitusest, mis tõesti väga huvitav ja ülevaadet tahab pakkuda viimase 100 aasta vaimlisest tegevusest Prantsusmaal. Sellel näitusel on välja pandud tähtsamate kirjanikkude ja kunstnikkude käsikirjad, portreed ja muud. Imestad, et see revue nii palju kuulsusi enese ümber on suutnud koguda. Käisin ise sellel näitusel, vaatasin liigutusega kirjanikkude mälestusi, kelledest mina ja minu kaasaegsed kord ammutasime vaimustust. Ei jõuaks meid kõiki üles lugeda, liig palju on suurusi, nende hulgas mõni naine, George Sand, comtesse de Noailles.

Lehes leiame veel Rahvusvahelise Akadeemilise Naisliidu kongressi aruande, mis ära peeti Genfis augusti kuul ja mida tuleb pidada üheks selle aasta tähtsamaks konverentsiks. — Üks kirjutus on pühendatud kooli ja kodu lähendamisele. — Joone all räägitakse kõlblisest kasvatusesest. — Pikk kirjutus on pühendatud Jeanne Bouvier'le, kes hiljuti sai auhinna oma teenete eest. Kodutööliste seisukord on igalpool väga raske ja nende töö kaitseta ja korraldamatu, kuid igal maal otsitakse abinõusid, kuidas piiri panna naise-kodutöölise armuta eksploateerimisele. M-ile Jeanne Bouvier on väsimata töötanud sel alal, on korral-

danud ankeete, on kirjutanud raamatuid, on hinnatud ekspert Töoministeeriumis. Ta tunneb kodutöölise olusid põhjalikult, olles ise kodutöölaine, sellepärast on ka tema ettepanekutel kaalu ja ta on suutnud palju korda saata.

Lehitsedes edasi, leian kirjasaatjate märkusi, mitmesuguseid naistesse puutuvaid teateid. Kuuleme, et kohtuministeeriumis on käinud suur delegatsioon palvega, kalevi alt välja tuua seaduseelnõu, mis välja töötatud juba aastal 1926 tsiviilseaduse parandamiseks, abielu naise õiguste kaitseks. Prantsuse naised protesteerivad selle vastu, et nad veel praegu peavad alluma Code Napoléon'ile. Meeskohtutegelaste kõrval on delegatsiooni liigeteks tuntud naisadvokaadid, nagu M-me Grinberg.

Olen peatanud võrdlemisi pikalt „la Française“ juures, et ära näidata, et ka Prantsuse hää kuulsusega naisleht ei ole palju teisiti toimetatud, kui Eesti naislehed. Naislehes võib ja tohib aset leida kõik, mis naisi otsekoheselt ehk kaudselt huvitab. Mis muul uudiseks, on ajakirjanduse ülevaade, mis toob lühikesi kokkuvõtteid mujal ilmunud naist puudutavatest kirjutustest. Kardan, et meie naislehtede ruum seda ei luba, kuid on tõesti kahju, et meie ei korja oma aja dokumente naisküsimumuse kohta. Valimisõigusega üksi ei ole veel naisküsimumus otsustatud, vaid pal-

Kuid asjata on julle jeda kõike jutustada: tead isegi. Oled 52 nädala kestel tutvunenud meie harjumustega, meie omapäraste nõrkustega.

Oled vist uuele aastalegi kõrvu jostistanud pikantseid lookefi meie loomusest ja liialdustest.

Omavahel öeldud: poleks tarviski olnud jeda välja lohtseda. Meie võime ju uueks aastaks muutuda ja paranduda: anname ikka suurte pühade puhul töötusi ja lubadusi, sest ka laiate ihaste ja ilusate fraaside tegemine on meil harjumuseks.

Kas rääkisid ka sellest nõrkusest oma pärijale? Ei! — Siis waiki üldse. Pettugu mis aasta jamal müüsil, kui pettusid sina. Elagu te magi meie kahepaiksele pärast üle mõni mõru filmapilk... Tähhjendagu igaüks ise oma kannatuskarikas...

Tahad seletada, et meie sugused mäetihesed ei vääri sinu ega ju järehtulija meelestigutusi üldse, mis? — Ei kuule enam sind hästi. Silja, hilja! Kell paugub liiia pikalt, pikalt. Sinu wianne tund on käes.

Jumalaga, aasta!

Meisipuu poole.

Saupäema õhtuti ja waikseil pühapäewil mõtjid meie emad ja esiemad „märssi“, j. t. lugesid lauluraamatust salmikele sealtkohalt, kuhu jäi huupi peatuma sõrm.

Sarnane „loosimise“ kannu jaadud jalm pidi olema nagu ennuustuseks, soomiks ja juhtnööriks olemisele, kellele mõtles lugeja tol momendil.

Nii mõeti jalme kangelmiibijatele, haigeile, wangistatuile, abiellujatele jne., kuid ka muudu igale heale ja armjale olemisele.

Meie ajal vist ei mõeta enam märssi. Pole lauluraamatutki igas peres. Ka kui ongi, kes tihkab sealt veel titeerida: liig arhailine, wana-moeline toiming.

Ent titeerida mõnda tunnustatud luuletajat on ju ajalohane ja sugugi mitte naeruwäärne toiming. Wist isegi kõrge kultuuri tunnusemärk on ta.

Ka mõelda lugeses naistele, hulgate naistele, fogu Eesti naisperesele, on ka ajalohane ning kiiduwäärne? Muudugi.

Mästa efitpawal laieneb meie rind ebahari-

ju rasket tööd seisab ees, et meie nõudmisi rahuldada.

Kuid tagasi M-me Brunshvieg'i juurde, — on aeg lahkuda. Võib olla, tundub mu kirjutus liiga ühistavana, ei, seda ei tahtnud ta olla. Sarnaseid naisi leidub Pariisis veel terve rida, kuigi mitte paljud ei ole saanud suurema austuse osaliseks, nagu tema, kellele on annetatud tema teenete eest Prantsuse auleegioni märk. Kõikuvõttes tahaks

ütelda, et meie Eesti naised peame oma põhimõtteks võtma M-me Brunshvieg'i juhtlause: kõik, kellel vähegi vaba aega, kes elavad paremates tingimustes, kui naismass, on kohustatud kaasa töötama avalikus elus, tööd on küllalt ja töö ootab tegijaid, aega ei ole ainult neil, kes mitte midagi ei tee. Kas pole õigus?

M. KURSK-OLESK.

Pariis, 10. det. 1929.

Mõnda naise tööst Inglismaal.

Õsimegi kiisimusi, mida kiisitakse siin väljamaalastelt, naiselt, on tema waated, tema tegelik töö jorjiaalsel ajal. Kui siis vastad eitavalt, j. o. seletad, et ei ole erilist huvitatud sellest, siis maadatakse sulle otse uskumatult, sest inglase ei jaa aru sellest.

Inglismaal igal kehtivalt kuuluvail naisel on omad kohustused, mida täidab truult, kohustusi jeltkonna vastu. On ju wana tõde, et juurte rikkuste kõrval alati keame ta wastandit — äärmist waeust. Nii ka Inglismaal. Suuremate rahwa üldheaekäekäitu puutuwate kiisimustega, aga samuti ka wäikeste igapäewaste häda ja wiletuskoormate tegeliku kergend-

damistega teeb inglise naine wäga palju tegemist.

Et jee nii on wanemate daamidega, on ehk arusaadaw, kuid keame jama palju noori kui wanu jellel tööpõllul. Ja nii keiad siis igas linnas noori tütarlappi töötamas jell ajal. Mõneski perekonnas on arwamine, et aastaid paar töötada jeltkonna heaks on ilmtingimata waja-line üldkasuwatuseks. Ning kui wõtame noori, kes õpivad edasi, j. o. üliõpilasi, seminarioõpilasi, ehk mingit muud ala õppiwaid wõi koguni ametis käiwaid, raha teeniwaid — tund päewas, mõned tunnid nädalas ja pühendab jeltkonnale.

likult: jinna mahub hulk juuri ja ehtjaid tundeid. Muu jeeas ka jõpruštunne kõigi jamafooliste vastu.

Miks siis mitte walida wärssi lemmikuulestuste kogust pühendusjeks eesti naisjelle!

Silm jääb erapooletuks. Sõrm otjib. Peatub. Siis loed:

„Ja lendab lillest lillesje
ja lendab mesipuu poole;
ja tõuseb kõnepilm iillesje, —
ta lendab mesipuu poole.

Ja langewad teele ka tuhanded:
weel koju jõuwad tuhanded
ja wiitwad waewa ja hoole
ja lendawad mesipuu poole...“ —

Tabawalt walis jõrm. Naine ja mesilane! neid on hmitaw jõrmuti paigutada. Neil peaks olema palju ühiseid jõoni iseloomus ja elukommetes.

Jnvestuswäärjed putukad on mesilased. Mitukümwend tuhat neist wõib ajuda ühes mesipuu wõi tarus.

Jaruldane jallimus! Jaruldane ühiskonnainstinkt.

Meisterlikult jõoritawad ühiskonna töid emased putukad — töölijed.

Walitseb samuti emamesilane.

Jstajid on wähe tolles ühiskonnas ja neil pole kiigi jüurt kaalu töö ja organiseerimise jühthes.

Mesilasjere on naisteriik. Jool, korraar-mastus, puhitus, ühiskunne on siin otje fenomenaaljed, eriti filmatorkawad.

Jädaohu puhul maksab reegel: üks kõigi eest, kõik ühe eest.

Nii wõideldakse iga waenlasega. Ja neid on palju mesilastel. (Nagu naistelgi!)

Jädaohhtlikum neist on pafane. Tema tõttu peawad putukatejed talweks jinni toppima, wiimje kui ühe augu tarus, et ei pääjeks „tuppa“ tuul... Peawad jõoma rohkel arwul mett ja pugema wõimalikult tihedalt üksteise jgida-le, et alal hoida mesipuu jitemist jõojust.

Jiglusinstinkt ajab neid wahetama kõhti: wäljised poewad jügawamale teiste jeltta, kuna jitemised ajuwad kiilmetanud jeltfiliste asemele.

Kas pole jumalikud putukad? Kui kahju, et neile ei jaa anda kiitujefirja, medali, ega au-

mõrused kandvaid tiitreid — aga tarvitada ofagi raha jelleks, et tõsta, parandada oma kodu — seda nähtavasti ei saa, või võib olla ei taheta, mida ka tõendab järgmine näide.

Rääkisin ühe linna magistraadiga neist küsimustest ja ta ütles muuseas: „Teeme, mis võime. Meie juurim piirte on kiskuda maha, hävitada neid „slum'e“, s. o. maaseid, musti linnasid. Linnad kulutavad raha jelleks, juured wabrikud, tööstused teevad jedašama. Ehitate neile maju, linnast välja, seame sisse walgustuse, weewärgi, wäikseid aedu ja pakume neile jeda väga wäikese rendi eest, mis teineford isegi wäiksem jellest, mis maksawad linnas. Kuid — majad seisawad tiuhjad kama aega, keegi ei taha tulla. Tundub, et see on neile liig puhas, liig uus. Ja mõnikord kui tulewad perekonnad elama neisse, paari kuu pärast keegi ei tunne ära enam endiseid maju. Nad ei tunne end wabad jelles mälhõös.“

Suurim paha — wanades majades — on walguse ja küllaldase õhu puudus. Kulk maju on ehitatud n. n. seljad wastamiši. Seega ei ole olemas õue. Kõik mustus, kõik jäätised rändawad tänawale. Pesu pestakse köögis ja kuimatatakse — tänawal. Risti-põiki üle kiltjaste tänawate tõmmatakse nõõre ja kuimatatakse pesu seal. See on harilik nähtus igas linnas n. n. linna „back“ ojaades.

Kõstel on kollakas, läbipaistev juume, finised warjud filme all. Istuwad oma pimedates kongides, jelle asemel, et minna välja linnast ehk wähemalt partidesse. Noored, kelledel paar tundi aega pärast päewatöö lõppu, parema meelega lähewad sinna — jällegi pimedasse, jelle asemel, et kasutada wähešeid wabu tunde wärskes õhus.

Kui niimid kõnelda tööst, mida haritud noored teewad nende kestel, siis näeme, et jeda on palju, väga palju. Näeme, et peafüsimus ei seisa ju mitte materiaalses, wälises küljes. Neil oleks wõimalik täiesti aidata iseendid, parandada omi olufordi, kama linnad ja asutused aitawad neid pealegi. Peapõhjus peitub tahtmises. Nad on nii kaswanud ühte jelle eluga, jelle mustusega ja pimedusega, et nõuab juurt tööd äratada tahtmist pääjeda välja jellest. Kõrd näib jee ärganud, kõrd nad omal

jõul ja tahtel lahkuwad jellest õhkkonnast, nad nii kergesti ei kuku tagasi enam jellesse.

Ja leiame hulki jeltje, klube, liite, kes koguwad oma ümber tööjõude, noori ja wanu ning pihiawad töötada nende inimeste heaks.

Üks neist on ordu „Woodcraft chivalry“, mille liikmete arv kaswab pikkamööda, kuid piiswast. Leiame neid igalt poolt Inglismaal. Peafühiks on neil anda neile inimestele mingit waimlijst huwi, sihti, ja wiia neid välja linnadest. Korraldawad pühapäewaseid laagrid maal, juwiti juuremaid kuskil kaugemal. Spetawad neile rahwatantsje, laule, sporti. Pihiawad neid wiia loodusesse nii palju kui wõimalik.

Suure tähtsuse omawad „Settlement“ tööd, milledest ükšikasjaliku kirjelduse annab õp. P. Kuusik oma kirjutises „Päewalehes“ 22. juulil 1929 a.

Kirikute juures samuti leiame igajuguseid jeltje, hästiorganiseeritud ühinguid, kes oša oma ajast pühendawad mingijugusele jarnasele tööle.

„Swääkeritel“ (teatud asulajad) on olemas laste päewakodud. Wõetakse wastu 60 kuni 70 last, wanaduses 2—5 a. Otktarbe on peamijelt hoida eemale tänawajst ja mustusest neid õrnu, noori inimlapsi, kelledel emad on sunnitatud minema tööle päewa jookšul. Olin huwitatud asjast ja nii lubati mul töötada kaasa, et jaada paremat ja õigemast muljet asjast. Punnitell 9 emad wõi wanemad õed, wõi mennad töid lapsed kodusse. Otketeed seotakse neile ümber põlled, et katta nende määrduuid, tihti hajšewaid räbalaid. Mängitakse mänge, jüütakse einet, teatud tundidel magatakse. Peetakse neid wäljas, wärskes õhus nii palju kui saab. Jšegi lamamine, puhkamine on wäljas, wäikesstel raamid. Kui šajab, ollakse lahtijel rõdul. Nimult kui on väga külm ja udume, minnakse hoopis majja. Šga päew wannitatakse 5—6 last, kelledele jee kõige enam waja. Et lapsed nii wäikesed, siis nõuab jee tööd juurt hoolt, kannatust ja alalist järelewaatamist. Šarilikult nende koolide wõi kodude ülemusteks on wanemad daamid, kama abulisteks kas üliõpilased wõi muudu noored.

Kõik need kodud, koolid, jeltjid, šaamad omad rahad peamijelt korjandustest, annetus-

**E. Naisliidu juhataja ja „Naiste Hääl'e“ toimetaja
pr. Marie Reisik'u uus aadress on — Kaarli p. 11.
Telefon 13-91.**

tejt. Wabel korvaldatakse õhruid, fontjerte, millede jstjetulek määratakse neile.

Mõnel wabrikul on omad töolistemajad, j. o. juured ehitised, kus elawad koos wõib olla lapsed, kas naised wõi jälle mehed — töölised. Näeme, et jällegi on waja õpetajaid jta. Tihti leiame üliõpilasi tegemas jeda tööd, kima jee neil wõib olla oja mingist kurjusejt — rahwajühholoogia, jotjiaalprobleemide wõi kaswatuisteadusejt.

Waimline wiletjus on aga üldijelt nii juur,

et olgugi, et tehakse tööd wäga palju, jstsi ei ole kunagi küllalt töödõujt. See töö ei ole aga ihjepäewa töö, jee nõuab aastaid, aastakümneid ja nii näeme, et emad, kes praegu töötawad jotjiaaljel alal, piinawad äratada humi oma lastes ja wirgutawad neid oja oma ajast wähemalt pühendamata jelle juure probleemi lahendamiseks — mitte ainult teoretiseerides, waid praktikijelt pannes kätt külge jtin ja jeeal.

Englismaal, 2. detj. 1929.

K. A.

Moe saamisest.

Moodi wõiks nimetada „jotjiaaljeks esteetikaks“. Mood on kahlemata esteetika teatud mõttes, ja nii jgume esteetika, mis ühtjtu inimese ja kogu rahwa elus etendab nii tähtsat oja, tähtjamat, kui üldes- teetika.

Moodi wõime rahuliku jädamega nimetada esteetikaks, jst ta kstjtab ilu ja wältimuse küsimusi. Ja ta on jotjiaalne esteetika, jst kõik inimesed, olgu nad waejed wõi rikkad, itta enam wõi wähem alluwad moele. Mmumt õige tugewa ijeloomuga ijitüd (wõi jälle omapärase kalduwustega, n. n. Sonderlinge), ei painuta end igaford wõi üldje mitte moe nõuete järele. Et ole kerge loobuda moest, jee on juba tingitud konfektjiooni tööstusejt, näitks. Wiimane muretseb jelle eest, et kaotjib müügilt kõik wamad mudelid ja et wõimalik oleks osta ainult uusi. Nii näitks on praegusel ühtjtte jiuulje moe ajajärgul peaaegu wõimatu leida walmistjubarat, mis jünniks pähe pik- lade juustega inimestele.

Kuid jee moele allumine on üldijeks nähtuseks jwanud alles wiimastel aastakümnetel, j. t. nii üldijeks, nagu ka jeda on praegu.

Sellest ei ole kauga aega tagasi, kui näitks intelle- tuaalne naine hoidus eemale moest. Ta tegi jeda tead- likult ja ijegi teatud üleolewusega ja tõrkumisejega; jagelt jõdis ta koguani awalikult moe wastu. Täna- päew on lugu jootu muudunud: jee intellektuaalne naine ei eraldu peaaegu millegagi juurilma moe- daamist. Waremini wõisid moe jälgimise lühjust ene- jeele lubada ainult ühtjitud juure jeltstõnna naised, jee oli koguani nende eesõigus. Praegu kannab aga iga ühtjajaingi neiu, iga naine ühtwahwa hulgalst riid- deid, mis wärmilt, kõitelt ja materjalitlt täiesti was- tawad kääsolema moe nõuetele ja ainult materjali kvaliteedilt erinewad paremate moe majade mudeli- test. Jeda foodustab ja wõimaldab mudelite massi- line walmistamine ja kumstjtidide ja pejutiindlate wäruwide tarwitamine, mille tõttu wdanas materjalis on wõimalik järele aimata kalleid moertideid, mis muidu hirmalt oleksid kättejagamatud enamikule. Moe

ijire lewinemise tagajärjel aga kaowad itta enam ja enam traditjioonilijed rahwariided, mis jeniini weel olid jätlinud ühtjites maakohdades.

Wälilijed oleksid need psjholoogilijed faktorid, mis tööstuslijste faktorite kõwal mõjutawad, näit., nii et ta lajeb end orjastada moel, ja juht jee ajal, kus nii erilijelt toonitatakse naise ijeseiswust!

Tõsi on, et praegune mood on wäga hästi ojanud kohaneda meieaja naise nõuetele ja harwidustele. Kuid jätb itta weel lahujeks küsimus, kas on naine loo- nud moe, wõi on mood kohanenud naise elu- tingimustega.

Tuntud esteet ja redaktor Pjiegivanni arwab, et moe loomijel on kaastegewad paljud tegurid ja et itksi neist pole jee arinu õige, j. t. et meie ei loo moodi ijee ega tee mood ka meid ümber oma järele. Ennem juba julawad nii itks kui keime põhjust nii teimeteisje, et meid enam ei juudagi lahutada. Sellepärast ei ole juurte moemajade moodide joonis- tajad kunstrikud ja õmblejad need ühtj, kes loo- wad moe, ei ole jeda ka publik ühtj, kes nõuab, waid mõlemad töötawad koos. Gümnejed nii helda teetwad ettepaneku, mida atjpteerib wõi küttab tagasi publik.

Moe põhjalikud muudatusjed omas enamikus on tingitud juurtest muudatustest jotjiaaljes, poliitilijes ja kultuurulus (Etia ei kuulu aga mitte ühtjitud moe- hullusturjed ega tujud, mille loojaks oli kõrgema ijitu tuju wõi tahe, wanjata mõnd kehalist defekti ja mida jtis maiss ahwis järele täiesti mõtlematuult). Muuda- tused nii helda jeespool jelle üldkujtu wõi tüübi piir- joone olenewad aga küll ühtjitud mainijest ja tahjtest, olgu jee jtis joonistaja, rätjapp wõi publik. Need an- nawad tõute, idee, mida kehjed aimawad järele ja awendawad edasi ja moele annawad uue joone.

Kui mood on eriti hästi kohanenud ajanõuetele (nagu praegu!), jtis on waja ainult natuke prakti- list mõistust, et moodi teha enesele jõuwaks ja was- tawaks. Niijuhujel juhujel ei saa juuttugi olla orjastu- mull moele allumijest.

Praeguses moes tundub olemat õige suur wast-

KROONIKA

Prõua Oleff'i kawatsetaw ringreis meie naisorganisatsioonidele.

Teatavasti võimaldati Naisliidule minemal sügisel Rahwasteliidu istungjärgu ajaks saata oma esitajat Genfi Rahwasteliidu stipendiaadina. Stipendium, mille Rahwasteliit igal sügisel annab paari maa naisestajatele on mõeldud Rahwasteliidu töoga tutvumiseks ja selle juure organisatsioonitöö propagandimiseks pärapoolse omal kodumaal, eeskätt naiste hulgas. Naisliit saatis oma esitajana Genfi pr. Oleff'i, kes ei piirdunud aga ainult Rahwasteliidu töo tutvumiselega vaid kasutas oma väljamaal viibimist pikemaiks ringreisiks väljamaal. Pr. Oleff on mõtnud enesele seal eriulesandets tutvumise naistööga, naiste töö ja ettevõtetega, kogudes seal neilt aladelt hulga huvitavat ja õpetlikku materjali. Müüd teatas pr. Oleff Naisliidu juhatusel, et ta nõus on ette võtta märtsi kuul kõnele ringreisi meie Naisliidu ümber koondunud organisatsioonide juurde. Tema kõne aineks oleks „Rahwusvaheline koostöö ja naistöö“.

Reisitulud jäätsid kõnelejat soomijate organisatsioonide kanda. Teatame kawatsetawast ringreisist aegjasti ja palume organisatsioone, kes soovitsid näha märtsi kuul kõnelejat enese juures, sellest aegjasti teatada Naisliidu Juhatusel, võimaldades sellega reisisõu kokkuseadmist õigeks ajaks. See oleks tarvilik kõnelejale ja ühtlasi mõits see olla kasulik organisatsioonidele, wähendades ehk reisirakulust. Naisliidu Juhatus armab, et ükski organisatsioon ei jäta kasutamata hääd juhusit saada põhjalikku ülevaadet naiste tööst ja piiridest Euroopas.

Saksa perenaiste „kaeberamat“.

Berliini perenaiste seltside tekkloondis korraldas selle pealkirja all riigimajandusnõuogus läbirääkimise, mis kokkuvõtetult lõppes järgmise kümne nõudmisega: 1. Wäljem terwishoidline järelewalwe toiduainete warustuses; 2. selge, esitatu ärahoidev kaupade nimetus; selge ja arusaadaw seletus majapidamisriiside tarwitamisviiside ja ühtlasi õpetus nende riikimise üle õpetuse mitte filmipidamise juures — seda nõutakse tööstuselt ja kaubanduselt; 3. Saksa oma maa kaupade pakkumine ja kihutus töö nende kasuks; 4. (pagariatele) suurem hool ja puhutus tein, eriti rukkitein walmistamisel; 5. liialbatud reklaami ärajätmine, eriti reklaami, mis äratav uusi tarwidusi, millede rahuldamine ei wasta laiemate kihide sissetulekule, õstmisshimu ergutawa laiaulatuslisse järelematjuga

õstmise võimaluste piiramine, eriti just toredusainete juhtes; 6. wäljamüüride piiramine, kuna need oma ainult wäga petliku odawusega äratavad õstshimu; 7. (liikumise peatsid oma korraldamisel rohkem filmas pidama kutsetöölise ja perenaiste piinatud aega; hirokraatiat tuleks piirata; 8. perenaiste tuleb üleskutsuda kokkuvõidmisele, mõistlikule sissetuleku kasutamisele ja omamaa saaduste ja kaupade tarwitamisele; 9. linnawalitjusele; nõuda neilt kõige suuremat kokkuvõidu, eeskätt awalikkude hoonete ehitamisel ja ehitustel; ka omawalitjuse asutusel peawad ajama otstarbekohast majanduspolitiikat; järelewalwe tuleb teostada waljult, et kaotaks igasugused kuritarwiduse võimalused linna ja omawalitjuse teenistuses seiswate isikute poolt, nii hästi palgakiste jõudude kui anameid pidawate isikute poolt.

Nagu näeme, on Saksa perenaiste nõudmised wäga elulised ja suurem osa neist oleks ka meil Gesti tarwilikud ja läbiwõidawad.

Walimised Tšehhoslowakias.

Möödunud 27-mal oktoobril peeti Tšehhoslowakias parlamendi ja senati walimisi. Pea kõik erakonnad olid oma nimetirjadesse mõtnud ka naiskandidaate, wäljaarwatud kiriklased. Walitud naiste arv on umbes sama, nagu see õjutus 1925. aasta walimistel, kuid loodetakse, et naiskandidid niihästi parlamendis kui ka senatis, kuigi neid pole wäga palju, suudawad siiski kaitsa naiste huwid. Naiste üldarw parlamendis ja senatis on 14.

Ülõse peab tunnustama, et Tšehhoslowakias on naised ja nende töö wäga tunnustatud. See pole ka ime, kuna selle riigi juht, üldtunnustatud wana Masaryk on suur naisliikumise pooldaja ja on paljudel juhtudel awalikult kinnitanud, et naised on tarwilik ja wäärtsulik jõud nii riiklises kui ühiskondlises elus ja töös.

Tänapäewa perekonnaelu kiisumised.

Perekonnaelu kiisumus, mis meie päiwil on wäga teraw, oli kongressi wäeluskaineks, mis korraldati Hiljuti Hollandis „Wäse huwide kaitse ühingu“ poolt. Kongressi korraldajad olid arwamisel, et kongress ei saa ülesseada lõpulikke arwamisi, kuid seal lahuti luhahutusega uurida edasi seda keerulist kiisumust: hädasooste, mis ähwardawad perekonnaelu ja kodu, nende päästmise abinõusid, uute jidemetest õstmisest, mis perekonna liikmeid ühendaks, sotsiaalse mõtlemiswiisi kodudesse

toomise võimalusi. Kõiki neid küsimusi käsitati ka mõlemil kongressi päevil väga põhjalikult sel alal asjatundlike inimeste poolt.

Üks õhtu oli pühendatud läbirääkimistele nende põhjuste üle, mis on muutnud kodu ja perekonna elu. Nimetati tehnikat, jotsiaalset ja usulisi muudatusi. Üks terve päev oli pühendatud uute teede otsimisele perekonna elu uuteks alusteks. Jõuti otsusele, et pole erilist põhjust ahastamiseks, kuna perekond ja kodu on loomulikud ja loomusunnilised tegurid inimkonna elus; kodu ja perekond pole mitte kellegi väljamõeldus, vaid loomusunniline tarve, kuna perekond on inimeste süda ja alus. Niinagu on elu tänapäeval muutunud teerulisemaks ja on enese teerisesse tõmbanud osalt ka perekonnaelu praeguse olukorra. Noorjoo liikumine ja ka tänapäeva kool viivad lapse praegu rohkem kodust välja, kui endistel aegadel. Kuid tunni süda, kodu, pole lõplikult hävitatud, ei maffa, nagu üeldud, ahastada. Perekond on inimkonna tsi-

miljatsiooni tegur; ta muutub ühes jellega. Kõigepealt on see töö üksus; siis huvide üksus ja lõpuks vaimline üksus.

Muidugi pole kerge seda üksust alahoida, kuid wanimad peavad püüdma seda teha. Neil ei tamiise uskuda, et nad seda ei suuda sellepärast, et tänapäeva noorus ihaldab wabadust. Wõib siiski olla kindel, et ka meie aja paremad noored alluvad distipliinile. Peab waid olema tahtmist ja aega wõita nende usaldust sest noorus on äärmiselt umbusklik igajuguse waripeerlikkuse suhtes.

Viimase kõneainena arutati perekonna ja inimeste wahelorda. Kuigi kodu on meie elu keskkoht, peame kasvatama oma lastes walmisolekut ohwerdada endid inimsoo üldhüwede kasuks. Kongress jättis väga häa mulje. Jõuti otsusele, et kui küsimusele ligineda erapooletult, põhjalikult ja häatahtlikult, pole tänapäeva kodu sugugi halwem endiste aegade omast. Ta on waid muutunud.

Naiste Hääl'e

ja teiste Eestis ilmuvate
tähtsamate ajakirjade ja
ajalehtede tellimisi ja
kuulutusi võtab vastu

R.-Ü. RAHVAÜLIKOOI'
raamatukauplus Tallinnas,
Harju tän. 48, omas majas

Väljaandja: Eesti Naisorganisatsioonide Liit.

Vastutav toimetaja: Marie Reisik.

O.-Ü. „Vaba Maa“ trükikoda, Tallinnas, 1929.